

**Rijkswaterstaat
Grote Projecten en
Onderhoud**

Griffioenlaan 2
3526 LA Utrecht
Postbus 2232
3500 GE Utrecht
T 088-797 2111
www.rijkswaterstaat.nl

Contactpersoon
Stephan van der Roest
Inkoopadviseur
stephan.vander.roest@rws.nl

Datum
16 november 2017

Kenmerk
HB-3443583

Bijlage(n)
Deelnemerslijst

verslag

Algemeen verslag van de tweede
marktconsultatie A27/A12 Ring Utrecht

Datum bespreking 21 september 2017

Deelnemers Zie bijlage

Rijkswaterstaat heeft op 21 september 2017 een tweede marktconsultatie gehouden voor het project A27/A12 Ring Utrecht. Er zijn naar aanleiding van de marktconsultatie geen verdiepende gesprekken gevoerd met individuele marktpartijen.

Dit verslag is op 16 november 2017 openbaar gemaakt door publicatie op het aanbestedingsplatform TenderNed. Daarmee is de tweede marktconsultatie afgerond.

Het verslag bevat de belangrijkste bevindingen zoals deze door Rijkswaterstaat zijn verwoord. Deze hoeven niet noodzakelijkerwijs te worden gedeeld door de deelnemende marktpartijen.

In de tweede marktconsultatie wilde Rijkswaterstaat toetsen of de invulling en uitwerking van een aantal onderdelen van de inkoopstrategie aansluit bij de behoefte van marktpartijen.

In dit verslag wordt ingegaan op de drie thema's waarover tijdens de marktconsultatie van gedachten is gewisseld:

- A. Convergentiefase en prijsvorming;
- B. Samenwerking doorstroming;
- C. Informatievoorziening / BIM.

Daarnaast is tijdens de gesprekken en in het verslag onderscheid gemaakt tussen de verschillende fasen in het project, namelijk: contractvoorbereidingsfase, dialoog- / inschrijvingsfase en convergentie- / realisatiefase.

A. Convergentiefase en prijsvorming

De convergentiefase en bijbehorende prijsvorming is gericht op het verlagen van het technisch risicoprofiel van contract Zuid van het project Ring Utrecht. De convergentiefase heeft betrekking op het werken binnen de folie en bak tussen de knooppunten Lunetten en Rijnsweerd. De convergentiefase vindt plaats na definitieve gunning en dient om de inschrijving verder uit te werken, waarbij de risico's en mogelijke beheersmaatregelen nader worden besproken en uitgewerkt. De opdrachtnemer zal hier een leidende rol in krijgen.

Contractvoorbereidingsfase

Adviezen aan Rijkswaterstaat ten aanzien van de contractvoorbereidingsfase zijn samen te vatten door bij de start van de aanbesteding te zorgen voor duidelijkheid over de opdrachtgeversrisico's, ontwerpvergoeding, vaste prijs versus een prijs met bandbreedte en door gegadigden te voorzien van relevante informatie.

Genoteerde punten:

- A.01 Toets de aanbestedingsdocumenten voorafgaand aan publicatie bij de markt (het liefst één op één in een soort pre-dialoog setting).
- A.02 Risicoprofiel: schrijf op waar je het onderscheid wilt zien en laat niet de markt opzoek gaan naar de belangrijkste risico's. Indien je teveel aspecten gaat uitvragen middelt dit weer uit. Het moet duidelijk zijn wat de opdrachtgeversrisico's zijn.
- A.03 Koppel het risicobeheersplan aan techniek en borg een goede aanpak voor de beoordeling bij de opdrachtgever. Vraag een risicobeheersplan voor een onderdeel uit en niet voor het geheel. Geef naast het beheersen van de belangrijkste risico's ook aandacht aan de restrisico's.
- A.04 Verken de mogelijkheden voor een grotere ontwerpvergoeding in verband met de grote ontwerpinspanning vóór gunning.
- A.05 Overweeg een vast bedrag / budget mee te geven voor de folie en bak waarbij de markt toetst of dit voldoende is voor de oplossing.
- A.06 Vraag een vaste prijs voor alles behalve de folie en de bak. De prijs voor de folie en de bak later op basis van open boekhouding gezamenlijk vaststellen.
- A.07 Punt van aandacht om te denken over een inschrijving met een tweetal scenario's: een innovatief scenario en een terugvalscenario. Het zou goed zijn om een plan B te hebben.
- A.08 Suggestie om goed na te denken over de afweging van een vaste prijs versus een prijs met bandbreedte.
- A.09 Voorkom dat gegadigden alleen inzetten op beheersmaatregelen voor de risico's bij de folie en bak, waardoor beheersmaatregelen voor het overige deel te laag zijn.

Dialoofase en inschrijvingsfase

Adviezen aan Rijkswaterstaat ten aanzien van de dialoofase en inschrijvingsfase zijn samen te vatten door aandacht te geven aan tijdige informatieverstrekking en het voorkomen van opportunistisch inschrijfgedrag.

Genoteerde punten:

- A.10 Creëer duidelijkheid over de oplossingsruimte voor de folie en bak. Rijkswaterstaat zal de randvoorwaarden meegeven en werkt twee varianten uit om na te gaan of de randvoorwaarden haalbaar zijn. Rijkswaterstaat overweegt om mogelijk uitgewerkte varianten en bijbehorende afweging beschikbaar te stellen waarbij gegadigden vrij zijn om – binnen de randvoorwaarden – een alternatieve oplossing aan te dragen.
- A.11 Het meegeven van de afweging waarom is gekozen voor de twee varianten die zijn uitgewerkt, is van belang voor de gegadigden (inzicht in het denkproces dat is doorlopen).
- A.12 Overweeg de 1^e fase van de dialoog langer dan 3 maanden te maken. Alleen al voor het uitwerken van ideeën is een maand nodig.
- A.13 Afhankelijk van het product dat wordt gevraagd om na de 1^e fase van de dialoog te trechteren, is het wenselijk om al bij aanvang van de 1^e fase van de dialoog informatie over de varianten te krijgen.
- A.14 Als Rijkswaterstaat na de eerste trechtering de beste partij wil hebben voor een robuuste oplossing voor de bak- en folieconstructie dan zal het dialoogproduct ook echt technisch moet worden beoordeeld.
- A.15 De mogelijkheid om een 70% versie van de inschrijving tijdens dialoofase te toetsen wordt door de marktpartijen als positief ervaren (wel vergt dit transparantie over en weer, ook als het ontwerp niet goed is).
- A.16 Geadviseerd wordt om geen verschillende praktijkproeven tijdens de dialoofase te laten uitvoeren. Hiermee kan een oplossing van een gegadigde worden onthuld.
- A.17 Durf BPKV uit te vragen en te waarderen, dat de winnende partij ook onderscheidend gewonnen heeft. Zorg voor een goede kwaliteit-prijsverhouding.
- A.18 Geef de mogelijkheid om een gesprek met de beoordelingscommissie over de technische stukken te voeren.
- A.19 Bij de beoordeling is de mate van realisme van het ontwerp belangrijk.

Convergentiefase en realisatiefase

Adviezen aan Rijkswaterstaat ten aanzien van de convergentiefase en realisatiefase zijn samen te vatten door aandacht te geven aan het verlagen van het risicoprofiel van de bouwmethode en de wijze waarop dit met een risicopot voor de opdrachtgeversrisico's kan worden bereikt.

Genoteerde punten:

- A.20 Zorg dat de scope van het project in de convergentiefase zo min mogelijk wordt verstoord. Beperk wijzigingen in beginsel tot risicovolle onderdelen rond met name de folie en bak.
- A.21 Zorg dat duidelijk is dat het verlagen van het risicoprofiel belangrijker is dan de snelheid van realisatie. Uiteindelijk gaat het om een robuuste oplossing.

- A.22 Geef aandacht aan veiligheid en doorstroming in relatie tot bouwmethode. Andere onderwerpen voor de convergentiefase zijn: fasering, risicoverdeling, wijzigingen, werkruimte, bouwlogistiek en verificatie van het ontwerp.
- A.23 Maak inzichtelijk op welke opdrachtgeversrisico's de risicopot is gebaseerd. De hoogte van de risicopot zou gekoppeld kunnen worden aan de referentieoplossing(en) die Rijkswaterstaat heeft.
- A.24 Voorkom dat de risicopot als investeringskosten mee gecalculeerd wordt in de inschrijving waardoor een negatieve werking kan ontstaan.
- A.25 Gebruik de risicopot alleen voor wijzigingen met betrekking tot de folie en bak.
- A.26 Ga eventueel na gunning het gesprek aan met verliezende inschrijvers als aspecten van hun aanbieding kunnen bijdragen aan het project. Het is voor marktpartijen bespreekbaar om ideeën tegen vergoeding te delen. Rijkswaterstaat dient dit gesprek te voeren, niet de uiteindelijke opdrachtnemer.
- A.27 Marktpartijen zijn van mening de convergentiefase impact heeft op het gehele contract Zuid. Je kunt het derhalve niet los van elkaar zien.
- A.28 Partijen geven aan dat niet eerder begonnen gaat worden met de werkzaamheden dan dat de hele convergentiefase afgerond is, anders dan wat conditionerende werkzaamheden, met name omdat je nog minimaal 6 maanden met elkaar in gesprek zult zijn over de detaillering van het ontwerp.
- A.29 Marktpartijen zetten hun vraagtekens bij de werkbaarheid van de convergentiefase na definitieve gunning (wordt als risicovol ervaren). Het zou wat hun betreft beter zijn om de convergentiefase na voorlopige gunning en voor definitieve gunning plaats te laten vinden.
- A.30 Zorg voor coaching en begeleiding tijdens de convergentiefase om de samenwerking soepel te laten verlopen. Overweeg om op één locatie samen te werken.
- A.31 Geef aandacht aan het mobiliseren en borgen van kennis tijdens de convergentiefase.
- A.32 De convergentiefase kan invloed hebben op andere werkzaamheden bijvoorbeeld op het VVU-model dat is aangeleverd bij inschrijving voor de BPKV.

B. Samenwerking doorstroming

Het project Ring Utrecht bestaat uit meerdere contracten en heeft raakvlakken met andere projecten. Tijdens de realisatiefase is het van belang dat de opdrachtnemers en Rijkswaterstaat gezamenlijk optrekken met de verschillende wegbeheerders om de doorstroming op de Ring Utrecht en het onderliggende wegennet te kunnen waarborgen

Rijkswaterstaat is voornemens om een overkoepelende Mobiliteitstafel ten aanzien van doorstroming te organiseren waar opdrachtnemers, regionale wegbeheerders en Rijkswaterstaat (Opdrachtgever en wegbeheerder) aan deel nemen met als doel:

- Afstemming voorafgaand aan de uitvoeringswerkzaamheden te organiseren met betrekking tot de mobiliteitsaanpak en verkeershinder.
- Tijdens de realisatie (snelle) afstemming en acties te organiseren in de situatie dat verkeershinder zich anders voordoet dan verwacht.

Contractvoorbereidingsfase

Adviezen aan Rijkswaterstaat ten aanzien van de contractvoorbereidingsfase zijn samen te vatten door bij de start van de aanbesteding al helderheid te hebben over de invulling en kaders van de Mobiliteitstafel en daar ook al breed (bestuurlijk) draagvlak voor te hebben (regio, branche, aanliggende projecten).

Genoteerde punten:

- B.01 Deelnemers gaven aan het positief te vinden dat het coördineren van de afstemming in de uitvoering ten aanzien van mobiliteit / doorstroming over de projecten heen mogelijk wordt. Zij zien daar meerwaarde in. Marktpartijen geven aan dat zij het als een kans zien om alle werkzaamheden in de regio beter op elkaar af te stemmen. Het is belangrijk om er een win/win situatie van te maken. Het hangt enorm van de spelregels af of de Mobiliteitstafel een succes gaat worden, essentieel is dat er besluiten genomen kunnen worden. Dat betekent dat de juiste mensen met het juiste mandaat aan tafel moeten zitten. Van belang om in te spelen op problemen die je ziet aankomen.
- B.02 Het is van belang om de gesprekken aan de Mobiliteitstafel zowel operationeel, strategische als tactisch in te steken.
- B.03 Het is nodig om in gesprek te gaan met projecten die in dezelfde periode en in hetzelfde netwerkdeel (zoals NRU, A27 Houten-Hooipolder, etc.) worden gerealiseerd over dezelfde flexibiliteitsbepalingen in de contractuele relatie, zodat verschillende opdrachtnemers met dezelfde contractuele kaders kunnen deelnemen aan de Mobiliteitstafel.
- B.04 Overweeg een convenant met de branche. Het is wenselijk als spelregels/convenant vooraf gereed is.
- B.05 Het is van belang om aan de voorkant een bepaald minimum neer te leggen, mocht je er samen niet uitkomen dan kan je hierop terugvallen. Een voorbeeld hiervan zou kunnen zijn dat je een afweging maakt in wat de belangrijkste wegen zijn (hoofd of onderliggend). Rijkswaterstaat geeft aan dat zij dit ook in de eisen verwerken, waarbij het overkoepelend belang naar voren komt.

- B.06 De marktpartijen geven aan dat het van belang is dat alle partijen zowel tijdens de aanbesteding als daarna blijven open staan voor optimalisatie en verandering. Uiteraard moeten partijen zich aan de eisen houden, maar er wordt ook een mate van flexibiliteit verwacht als zich een probleem voordoet dat niemand heeft voorzien of als zich kansen voordoen die op een projectoverstijgend niveau tot optimalisatie leiden. Het is van belang om dan gezamenlijk de verantwoordelijkheid te pakken.
- B.07 Aan begin van de aanbesteding als opdrachtgever al aangeven hoe groot de oplossingsruimte is. Duidelijkheid over welke onderwerpen je wel of niet op de Mobiliteitstafel legt. Niet alle operationele punten moeten aan de Mobiliteitstafel besproken worden. Kortom afbakening en inkadering van de tafel.
- B.08 Suggesties zijn er om ervaringen van mogelijk vergelijkbare voorstellen op te halen bij: Amsterdam overleg WWU en Project Ring Groningen.
- B.09 Ten aanzien van de inrichting van de Mobiliteitstafel zelf zijn de volgende suggesties gedaan:
- a. Niet vooraf insteken op frequentie, bij fasewisselingen zal de frequentie hoger liggen;
  - b. Neutrale voorzitter, die liefst al bekend is in de dialoog van Contract Zuid;
  - c. Zorg voor een escalatielijn met als uitgangspunt dat besluitvorming wordt gestimuleerd zonder de escalatielijn te gebruiken;
  - d. Borg wederzijdse afhankelijkheid, waarbij het gezamenlijk belang voorop staat; dat wanneer je wat geeft je er ook wat voor terug krijgt.
  - e. Zorg voor een evenwichtige afvaardiging, waarbij de deelnemers voldoende mandaat hebben;
  - f. Voorkom politiek-bestuurlijke discussies aan de Mobiliteitstafel;
  - g. Zorg voor een goede voorbereiding van onderwerpen zodat de deelnemers aan de Mobiliteitstafel in staat zijn om een afgewogen besluit te kunnen nemen;
  - h. Maak onderscheid in verschillende niveaus rond mobiliteitsvraagstukken: een evenement van de jaarbeurs (korte termijn) is ander verhaal dan de ontwikkeling van de Merwedezone (lange termijn);
  - i. Verkeersmodel als beslistool helpt, onderzoeken of een onafhankelijke modelbeheerder mogelijk is;
  - j. In contracten opnemen wie data/gegevens levert aan Mobiliteitstafel.

Dialoofase en inschrijvingsfase

Adviezen aan Rijkswaterstaat ten aanzien van de dialoofase en inschrijvingsfase zijn samen te vatten door de Mobiliteitstafel en flexibiliteit onderdeel te maken van de dialooggesprekken en heldere spelregels met elkaar af te spreken.

Genoteerde punten:

- B.10 De deelnemers geven allen aan open te staan om voorafgaand aan de dialoog met de projectorganisatie Ring Utrecht in gesprek te gaan over de verdere invulling en verdieping van de Mobiliteitstafel. Deze bereidheid wordt versterkt door de wens van marktpartijen om aan de voorkant duidelijkheid te krijgen over de werking van de Mobiliteitstafel, waarbij het van belang is dat dit goed geregeld is.

- B.11 Zorg dat de Mobiliteitstafel bij aanvang van de 2^e fase van de dialoog operationeel is. Het bevoegd gezag / de verschillende wegbeheerders c.q. opdrachtgevers moeten aangehaakt zijn. De kaders en structuur van de Mobiliteitstafel moeten vastliggen.
- B.12 Zorg voor specialistisch overleggen in de dialoogfase over flexibiliteit rond doorstroming. Betrokkenheid van de wegbeheerder dan wel bestuurlijke partijen kan daarbij meerwaarde hebben.
- B.13 Geef het thema flexibiliteit voldoende aandacht bij de invulling van de BPKV-criteria. Voorkom spanningen tussen het VVU-model in BPKV, met risico op sanctie, en de Mobiliteitstafel waar in het kader van flexibiliteit over de eigen schaduw moet worden gestapt. Voorkom sancties als VVU's en slots naar aanleiding van besluitvorming aan de Mobiliteitstafel worden aangepast.
- B.14 De suggestie wordt gegeven om in de BPKV van contract Zuid een plan uit te vragen waarin de inschrijvers aangeven hoe zij gaan aansluiten op contract Noord. Hoe flexibeler dit door de partijen wordt aangeboden. Zorg er derhalve voor dat je in contract Zuid een bepaalde mate van flexibiliteit inpast ten behoeve van contract Noord. De wisselwerking tussen beide contracten is belangrijk.
- B.15 Het VVU-model moet niet leidend zijn voor de fasering, vanwege het spanningsveld doordat het meerdere contracten zijn en om te voorkomen dat de flexibiliteit wegvalt. Zorg dat ook de gewenste flexibiliteit in BPKV wordt gewaardeerd.
- B.16 Denk goed na of de sleutelfunctionaris die deelneemt aan de Mobiliteitstafel als onderdeel van BPKV wordt gewaardeerd. Meninge hierover waren verdeeld. Duidelijk moet wel zijn dat de vertegenwoordiger van de Opdrachtnemer met voldoende mandaat aan tafel zit en beschikt over voldoende competenties om de benodigde prioriteringskeuzes te kunnen overzien.
- B.17 Advies is om geen marktpartij Zuid in de dialoog van Noord brengen. Rijkswaterstaat moet de tussenpersoon blijven. Na gunning van Noord is het wel wenselijk om afstemming te hebben tussen de opdrachtnemers van de contracten.
- B.18 Het is belangrijk om de randvoorwaarden van contract Zuid mee te geven aan contract Noord. De hoofdfasering voor contract Zuid staat vast. Het is van belang dat Rijkswaterstaat hierin de regie heeft.
- B.19 Contract Zuid moet flexibiliteit bieden om zowel als marktpartij deel te kunnen/willen nemen aan de Mobiliteitstafel als wel de door de Mobiliteitstafel genomen besluiten op een adequate wijze af te handelen.

Convergentie- en engineeringfase en realisatiefase

Adviezen aan Rijkswaterstaat ten aanzien van de convergentiefase en realisatiefase zijn samen te vatten door vooraf na te denken over invulling en reikwijdte van de Mobiliteitstafel.

Genoteerde punten:

- B.20 Deelnemers geven aan dat zij voorzien dat vertegenwoordiging door hen in de Mobiliteitstafel geen probleem vormt. Deelnemers aan Mobiliteitstafel zouden met name geselecteerd moeten worden op houding en gedrag

- (bijvoorbeeld ervaring met bouwreflectie). Suggestie is om te werken met een onafhankelijk voorzitter of anders een roulerend voorzitterschap.
- B.21 Het gedrag aan de Mobiliteitstafel van deelnemers zou moeten zijn: niet achterover leunen maar proactief, niet teveel polderen en op basis van vertrouwen. De rol van de deelnemers aan de Mobiliteitstafel is het geven van besluitvormend advies, besluitvorming zelf ligt bij de opdrachtgever.
  - B.22 Ten aanzien van de financiële kant: in de afwegingen niet alleen VVU maar ook kosten meenemen. De Mobiliteitstafel zou geen risicopot moeten hebben. De insteek zou moeten zijn om de eventuele financiële verrekening via het VtW-proces per contract te laten verlopen.
  - B.23 Het verdienmodel van de opdrachtnemer is gebaseerd op de focus van efficiënt werken. De Mobiliteitstafel mag daar niet verstorend in werken, dus weegt zij af om onderzoeken ten behoeve van de Mobiliteitstafel mogelijk door een separaat team ter hand te laten nemen. Advies is om niet op voorhand een apart ontwerpteam over de contracten heen in te gaan regelen.
  - B.24 Ook in de uitvoering is een onverstoord proces gewenst, het zal dus zo zijn dat de opdrachtnemer zoveel als mogelijk aan haar vastgestelde planning zal gaan vasthouden. De Mobiliteitstafel is dan ook alleen voor die situaties waarop wijziging op het eigen plan noodzakelijk of kansrijk zijn en substantieel zijn wat betreft impact op beschikbaarheid van het netwerk.
  - B.25 De contracteisen zijn leidend, de mobiliteitstafel moet geen aanleiding en/of legitimatie zijn zaken continue te wijzigen.
  - B.26 Geconstateerd wordt dat de voorgestelde aanpak niet alleen flexibiliteit in de fasering betreft maar ook flexibiliteit in de eigen organisatie. Dat kan een behoorlijke impact hebben.

C. Informatievoorziening / BIM

Het project Ring Utrecht heeft de ambitie om de informatie-uitwisseling met de markt tijdens de aanbesteding en gedurende realisatie van het project optimaal in te vullen op basis van de BIM-standaarden, waarbij er speciale aandacht is voor het verminderen van de kosten en verspillingen in de keten.

Bij de start van de dialoofase wordt de BIM-dataroom ter beschikking gesteld aan gegadigden. Bij gunning wordt de BIM-dataroom bevroren. Voorafgaand aan het bevroren van de BIM-dataroom vindt een actualisatie vanuit de opdrachtgever plaats, vervolgens wordt deze overgedragen middels COINS.

Verminderen van kosten en verspilling in de keten

Adviezen aan Rijkswaterstaat ten aanzien van het verminderen van de kosten en verspilling in de keten zijn samen te vatten door vooraf na te denken over te verstrekken gegevens, verantwoordelijkheden en verwachtingen expliciet te maken en kostenverhogende effecten door tussentijdse wijzigingen zo veel mogelijk te voorkomen.

Genoteerde punten:

- C.01 De werkwijze leidt niet altijd tot een vermindering van de kosten. Het beschikbaar stellen van onbewerkte gegevens geeft gegadigden enerzijds ruimte voor interpretatie waarmee maximale oplossingsvrijheid wordt bevorderd. Anderzijds kan er worden bespaard door bewerkte gegevens – in de vorm van rapportages – beschikbaar te stellen zodat de gegadigden niet zelf een (volledige) analyse hoeven uit te voeren. Het is van belang om hier een balans in te vinden en expliciet te maken wie verantwoordelijk is voor de gegevens en de analyse daarvan.
- C.02 Er is een voorkeur om gebruik te maken van een statisch systeem om bijkomende kosten te voorkomen. Het overzetten van gegevens naar een nieuwe vigerende versie en softwareontwikkelingen werken kostenverhogend. Afstemming en aanpassing van systemen binnen een consortium kan verspilling in de keten veroorzaken. Een opdrachtnemer kan niet beheersen hoeveel wijzigingen er vanuit Rijkswaterstaat zullen komen. Suggestie is om contractueel vast te leggen dat dit risico eerlijker wordt verdeeld tussen opdrachtgever en opdrachtnemer.

Meerwaarde van voorgestelde BIM-aanpak

Adviezen aan Rijkswaterstaat ten aanzien van meerwaarde van de voorgestelde BIM-aanpak zijn samen te vatten door gegevens gestructureerd aan te bieden in uitwisselbare formaten met andere systemen, waarbij de betrouwbaarheid van de gegevens wordt aangegeven.

Genoteerde punten:

- C.03 BIM zorgt voor een goede beschikbaarheid van gegevens. Gegadigden hebben daardoor de mogelijkheid om integraal naar informatie te kijken. Zorgvuldige structurering van gegevens vormt een aandachtspunt om deze mogelijkheid optimaal te kunnen benutten.

- C.04 Het is van belang om de betrouwbaarheid van gegevens op voorhand aan te geven en bewerkbare gegevens te leveren, bijvoorbeeld niet als PDF maar in DWG-formaat.
- C.05 BIM kan helpen om zaken visueel te maken. 3D-model kan een hogere nauwkeurigheid opleveren dan een 2D-tekening. Een 4D-model kan bijvoorbeeld bijdragen aan het creëren van een realistisch beeld van de doorstroming en de onderbouwing daarvan.
- C.06 BIM in de vorm van een model maakt het mogelijk om een ontwerp te toetsen of de haalbaarheid te onderbouwen. Dit is een verdiepingsslag die door de opdrachtnemer kan worden gemaakt.

Aandachtspunten voor informatievoorziening

Adviezen aan Rijkswaterstaat ten aanzien van informatievoorziening zijn samen te vatten door bij de start van de aanbesteding duidelijkheid te geven over actualiteit, betrouwbaarheid en compleetheid van gegevens met aandacht voor de ILS, OTL-versies en juridische aspecten van de gegevens. Daarnaast is het wenselijk om gebruik te maken van een informatiemanager die de regie voert over BIM voor het project Ring Utrecht.

Genoteerde punten:

- C.07 Zorg voor een volledige en tijdige informatievoorziening: geef aan de voorkant zo veel mogelijk relevante informatie mee.
- C.08 De doelstelling van BIM (Bouw Informatie Management) focust op interne processen. Er zijn kansen om meer met BIM te werken naar weggebruiker (Bouw Informatie Model), bijvoorbeeld door het inzichtelijk maken van de verkeersstromen. BIM zou kunnen ingezet worden als informatievoorziening tussen weggebruiker, wegbeheerder, opdrachtgever en opdrachtnemer.
- C.09 Voor de gegadigden is het essentieel om bij start van de aanbesteding een ILS te hebben die met de beheerder is afgestemd. Het is van belang om ervan bewust te zijn dat de informatiebehoefte gaat veranderen gedurende de realisatie.
- C.10 Het is van belang om aandacht te besteden aan de juridische aspecten rond de kwaliteit en actualisatie van gegevens, verantwoordelijkheid voor gegevens en eventuele tegenstrijdige gegevens.
- C.11 Indien OTL-versies wijzigen heeft dat impact op de opdrachtnemer als deze de vigerende OTL-versie dient te gebruiken. Zorg hier voor een eerlijke risicoverdeling waarbij het risico niet geheel bij de opdrachtnemer ligt.
- C.12 Het is gewenst om afspraken te maken over de wijze waarop Rijkswaterstaat regie voert tijdens de realisatie. Het gebruik van een informatiemanager in het project Ring Utrecht die BIM kan overzien valt aan te bevelen. Er is behoefte aan een aanspreekpunt waarmee de behoefte aan informatievoorziening van bijvoorbeeld stakeholders zoals ProRail kan worden afgestemd.
- C.13 Er is behoefte aan duidelijkheid over actualiteit, betrouwbaarheid en compleetheid van gegevens, waarbij wordt aangegeven welke gegevens van de opdrachtnemer worden verwacht en op welke manier de oplevering moet plaatsvinden. Suggestie is om in de dialoof fase in gesprek te gaan over de kwaliteit van de BIM-dataroom en de wijze waarop oplevering moet plaatsvinden.

- C.14 Het is mogelijk om Rijkswaterstaat te voorzien van tussentijdse leveringen van COINS. Het is in dat geval van belang dat de leveringen aansluiten bij de behoefte van de opdrachtgever en assetmanager. Er wordt waarde aan gehecht om gegevens periodiek gezamenlijk te toetsen. Dat hoeft niet noodzakelijkerwijs op basis van COINS-leveringen.

Gebruik van VISI

Adviezen aan Rijkswaterstaat ten aanzien van het gebruik van VISI zijn samen te vatten door bij de start van de aanbesteding duidelijkheid te geven over processen, rollen, taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden:

Genoteerde punten:

- C.15 Er zijn wisselende ervaringen over het gebruik van VISI. Het gebruik van VISI wordt vaak als omslachtig ervaren omdat er veel koppelingen gemaakt moeten worden naar bijvoorbeeld de informatie in Relatics. Het wordt desalniettemin gezien als een eenduidige en duidelijke werkwijze voor informatie-uitwisseling.
- C.16 Het is van belang om de processen, rollen, taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden helder te formuleren.

Bijlage A. Overzicht deelnemende marktpartijen

52 personen van 19 ondernemingen hebben aan de marktconsultatie deelgenomen. Tijdens de marktconsultatie is over drie thema's van gedachten gewisseld. De verdeling per themasessie is hieronder aangegeven.

Themasessie A. Samenwerking doorstroming

17 personen van 11 ondernemingen hebben 1 van de 3 sessies over thema A bijgewoond:

- Aannemingsmaatschappij Van Gelder B.V.
- BAM Infra B.V.
- Dura Vermeer Infra Landelijke Projecten B.V.
- Fluor Infrastructure B.V.
- Heijmans Infra B.V.
- HOCHTIEF Infrastructure GmbH
- Jan De Nul n.v.
- Mobilis B.V.
- NV BESIX sa
- Strukton Civiel BV
- VolkerInfra B.V.

Themasessie B. Convergentiefase en prijsvorming

17 personen van 12 ondernemingen hebben 1 van de 3 sessies over thema B bijgewoond:

- Aannemingsmaatschappij Van Gelder B.V.
- Ballast Nedam Infra B.V.
- BAM Infra B.V.
- Fluor Infrastructure B.V.
- Heijmans Infra B.V.
- HOCHTIEF Infrastructure GmbH
- Jan De Nul n.v.
- Mobilis B.V.
- NV BESIX sa
- Strukton Civiel B.V.
- Van Oord Nederland B.V.
- VolkerInfra B.V.

Themasessie C. Informatievoorziening / BIM

18 personen van 14 ondernemingen hebben 1 van de 2 sessies over thema C bijgewoond:

Datum
16 november 2017

- BAM Infra B.V.
- Boskalis Nederland B.V.
- Count & Cooper
- Dura Vermeer Infra Landelijke Projecten B.V.
- Geonius Infra B.V.
- Heijmans Infra B.V.
- HOCHTIEF Infrastructure GmbH
- Jan De Nul n.v.
- Mobilis B.V.
- NV BESIX sa
- Tauw B.V.
- Van Oord Nederland B.V.
- VolkerInfra B.V.
- Witteveen+Bos